

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 12/1998 rd

Folkpensionsanstaltens fullmäktiges verksamhets- berättelse för år 1997

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 maj 1998 Folkpensionsanstaltens fullmäktiges verksamhetsberättelse för år 1997 (B 7/1998 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ordföranden för Folkpensionsanstaltens fullmäktige Jorma Huuhtanen

- vice ordföranden för Folkpensionsanstaltens fullmäktige Marjatta Vehkaoja
- biträdande avdelningschef Tuulikki Haikarainen och äldre regeringssekreterare Anja Kairisalo, social- och hälsovårdsministeriet
- generaldirektör Pekka Tuomisto och direktör Matti Puhakka, Folkpensionsanstalten
- ordförande Brita Järvinen, Kansaneläkelaitoksen Toimihenkilöt ry.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Förenhetligande av lagstiftningen

Lagstiftningen om det socialskydd som sköts av Folkpensionsanstalten har uppstått under olika tider och till och med i olika ministerier. Lagstiftningstiden sträcker sig ända från 1950-talet till våra dagar. Folkpensionslagen och delvis också sjukförsäkringslagen innehåller bestämmelser som gäller Folkpensionsanstaltens ställning, förvaltning och allmänna verksamhet. Till Folkpensionsanstalten överfördes på 1990-talet en hel mängd nya uppgifter, och lagstiftningen om dem förenhetligades samtidigt rätt långt.

Strukturen i lagarna om det socialskydd som verkställs av Folkpensionsanstalten motsvarar inte dagens krav och är inte ändamålsenlig med

sina tunga interna hänvisningsbestämmelser. Den är också till utformningen ålderdomlig och tung. Mest brådskar en reform av bestämmelserna av teknisk natur. Också författningar på lägre nivå än lag bör förtydligas och förenhetligas. Det socialskydd som Folkpensionsanstalten verkställer kan i fråga om vissa förmåner regleras till och med på fem olika författningsnivåer och genom föreskrifter som meddelats om varje detalj särskilt. Inte heller överföringen av behörigheten att meddela normer till en lägre nivå har alltid ordnats oklanderligt på modernt lagstiftningsvis.

Under de senaste åren har lagstiftningen om det socialskydd som handhas av Folkpensionsanstalten och socialskyddet allmännare taget förenhetligats genom att till exempel ändringssökande, öppenvård, anstaltsvård och andra mot-

svarande omständigheter regleras med lika lydande bestämmelser i olika lagstiftning. Detta har möjliggjort en enhetligare behandling av olika förmåner samt gjort verkställigheten av lagstiftningen klarare och snabbare.

Lagstiftningen bör förenhetligas ytterligare. Ett förenhetligande av förfaringssätten, begreppen och systemens inre strukturer i den lagstiftning som Folkpensionsanstalten verkställer kunde på ett betydelsefullt sätt strömlinjeforma anstaltens verksamhet och även göra ärendena mera förståeliga från medborgarnas synpunkt. Genom att förenhetliga uttrycken för olika begrepp kan man också minska tillämpningsproblemen, vilket kan antas ha en positiv inverkan på jämställdheten mellan medborgarna och minska problemen inom förvaltningen.

Det är oftast lättast att börja med bestämmelserna om förfarandena när olika system skall förenhetligas. Bestämmelserna om förfarandet, såsom bestämmelserna om ansökan, regress, ändringssökande eller betalning av en förmån påverkar sällan målen för systemet och grunderna för att få förmånerna, som med fog är olika sinsemellan. Dessa bestämmelser är också betydelsefulla för rättsskyddet. Med tanke på den inre strukturen i lagarna om förmånerna kan det också vara ändamålsenligt att samla bestämmelserna om förfaringssätten i en enda lag, eftersom huvudvikten i förmånslagen då kan läggas vid den materiella lagstiftningen. På motsvarande sätt har man förfarit i stor omfattning och allmänt i lagstiftningen. Som exempel på detta kan nämnas lagen om förvaltningsförfarande, förvaltningsprocesslagen, kommunlagen, lagstiftningen om myndigheternas offentlighet och språklagstiftningen.

Förbättrad myndighetsinformation

När socialskyddet verkställs sammanjämkas inte enbart socialskyddets olika förmåner utan också bland annat beskattningen. Grunderna för förmånerna kan vara beroende av andra myndigheters beslut eller fakta som de konstaterat. I detta

avseende är bland annat skatte- och arbetskraftsmyndigheterna centrala.

Att verkställigheten av förmåner under de senaste åren har samlats hos Folkpensionsanstalten har underlättat många informationsproblem, eftersom Folkpensionsanstalten redan förfogar över uppgifter om den berördes förmåner. Också sammanjämkningen går då mödolöst. Socialskyddet behandlas dock också av andra instanser, såsom arbetspensionsanstalterna, arbetslöshetskassorna och vissa statliga myndigheter samt kommunala myndigheter som verkställer servicesystemet och utkomststödet. Också anmälan av adressuppgifter bör klarläggas ur socialskyddssynpunkt.

Med tanke på ett korrekt socialskydd, förhindrande av missbruk och effektiviserade återkrav är en positiv inbördes information mellan myndigheterna och det övriga socialskyddet av största vikt. Också förebyggandet av en s.k. ekonomisk gråzon leder samtidigt till att socialskyddet verkställs rätt. Med hänsyn till detta vore det ändamålsenligt att klarlägga myndigheternas rättigheter och skyldigheter i fråga om att få information av varandra när socialskydd beviljas för att därigenom eliminera faktorer som hindrar eller försvårar en så effektiv verkställighet som möjligt. Datasekretessynpunkter bör beaktas.

Tryggande av finansieringen

Folkpensionsanstaltens inkomstgrunder har årligen stärkts genom speciallagar, och finansieringen har förbättrats med nya specialavkastningar, till exempel en del av avkastningen av mervärdesskatten. Utskottet understryker att finansieringen av socialskyddet bör bygga på en mera bestående och bredare grund än den nuvarande.

Förslag till beslut

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår vördsam

att riksdagen beslutar sända detta betänkande till Folkpensionsanstaltens fullmäktige för kännedom.

Helsingfors den 3 september 1998

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Virpa Puisto /sd
vordf. Maija Perho /saml
medl. Liisa Hyssälä /cent
Kari Kantalainen /saml
Paula Kokkonen /saml
Mikko Kuoppa /vgr

Hannes Manninen /cent
Juha Rehula /cent
Osmo Soininvaara /gröna
suppl. Mikko Immonen /vänst
Arja Ojala /sd
Matti Ryhänen /cent.

